«Masa rotundă»—

colac de salvare în marea zbuciumată a furtunilor politice de la noi?

Întîlnirea de la sediul Președintelui Republicii Moldova a decurs într-o atmosferă cordială. Membrii delegației «Helsinki» veniți aici în corpore, după ce au făcut explicațiile de rigoare în vederea vizitei, au trecut la un dialog de lungă durată. Maratonul de patru zile în republică a dat mult material de meditație și discuție sinceră, la rece.

Accentul logic s-a pus pe «masa rotundă» — această carte de bătaie a delegației. Face impresia că ea, «masa rotundă», care a finalizat cu semnarea unei Declarații de către părțile interesate, a fost un fel de idee fixă, integrată în avalanșa unor acțiuni secundare.

Zic aceasta pentru că am observat că tot ce au făcut membrii delegației în prima și a doua zi a fost subordonat organizării cu succes a acestei măsuri... Dl Mircea Snegur le-a mulțumit pentru bunăvoința cu care au răspuns la invitația de a veni în Moldova, a găsit un cuvînt de apreciere pentru rezultatele vizitei anterioare, din noiembrie trecut, a făcut un portret detaliat al situației politice la ora actuală.

Republica Moldova e recunoscută deja de 80 de țări ale lumii. Situația politică actuală este tensionată atît din dreapta, cît și din stînga. (De ținut cont că mișcarea separatistă s-a născut cu mult înaintea celei unioniste, așa că nu se poate vedea mărul discordiei anume aici). În stînga Nistrului s-a produs «cursa înarmărilor», dîndu-se salarii fabuloase diferiților venetici, mercenari, elemente declasate; e clar că se întîmpla răul răului dacă și partea dreaptă mergea pe această cale. Cazacii care mișună pe acolo denotă un amestec brutal în afacerile interne ale Moldovei. Au fost scrise telegrame de protest în legătură cu starea creată, dar dl Eltîn n-a binevoit să răspundă nici pînă acum. Rămîne încă neclară atitudinea față de armata 14. Dacă mai luăm în seamă că tendința de a transforma fosta Armată Sovietică în a 12-cea «țară», putere în C.S.I., apoi situația conduce tot mai mult spre punctul de «fierbere». Astfel se pot înteți împușcăturile în Transnistria, se pot ține mereu în tortură (cu aspect de genocid) cei peste 40 la sută de moldoveni din populația zonei. Anume cu acești moldoveni delegația n-a dovedit să se întîlnească și-i un fapt mult prea regretabil. Conducerea se vede atacată și de forțele democratice de stînga, care au creat un Consiliu al unirii, fără a consulta părerea poporului. Se mai plusează aici atitudinea forțelor de opoziție din România, chiar a unor persoane oficiale, și tabloul stării tensionate devine plenar.

În atare condiții interne și externe se caută mereu ieșire din situație. «Am intenția să mă adresez la O.N.U. pentru a găsi ocrotire. Fără contribuția acestui organism internațional nu va putea fi ameliorată starea de lucruri», a menționat dl Mircea Snegur.

Așadar, situația rămîne a fi destul de încordată. Și iată că în această încordare misiunea «Helsinki» trebuia să fie ca sarea în bucate, ca oblojeala pe rană.

În realitate, însă, s-a întîmplat puțin altfel, nu știm de ce. În discuțiile purtate în Tiraspol și Comrat ziariștii au fost marginalizați (citește: alungați). Chipurile, așa au cerut ele, gazdele, «să nu se simtă sinchisite». Discuțiile au fost într-atît tăinuite (secrete) că chiar și bieții noștri parlamentari — dnii Arseni, Ghimpu, Buga ș.a., ce însoțeau delegația, au trebuit să sprijine, alături de ziariști, pereții peafară ore în șir.

(Sfîrșit în pag. 2).

«Masa rotundă»—

colac de salvare în marea zbuciumată a furtunilor politice de la noi?

(Sfîrşit).

La Tiraspol pe 20 ianuarie delegaţia s-a întîlnit mai întîi cu liderii separatişti Caraman şi Mărăcuţa (aproape două ore), apoi o oră cu căpetenia lor — tov. Smirnov, apoi încă o oră cu un grup de femei din Ribniţa (acele care au făcut nu demult «ruta păcii» la Mensk, plus cîteva amazoane locale). După masă întîlnirea a fost mai lungă cu atamanii cazacilor. Această lume a căzut pe plac delegaţiei, se vede, căci pînă la urmă unii membri s-au şi fotografiat împreună cu exoticii şi fotogenicii atamani. Şi niciunde parlamentarii, ziariştii n-au fost admişi. Secrete.

Numai moldvenii la Lunga au aşteptat de le-a crăpat răbdarea. Au sprijinit pereţii vreo cîteva ore în frig, ca pînă la urmă să se împrăştie dezamăgiţi pe la casele lor. Precum ştim, ei constituie majoritatea populaţiei din Transnistria şi chiar aşa să fie desconsideraţii? Dar aşa s-a întîmplat. De ce? Numai exotismul cazacilor să fie oare la mijloc?

Ba se ştie, că dl Bjorn Elmguist şi la întîlnirea cu Preşedintele, şi la conferinţa de presă a explicat că s-a reţinut mai îndelung cu separatiştii pentru a nu-i supăra, pentru a-i face părtaşi la «masa rotundă». Chiar aşa, dacă ei, ferit-a sfîntul, lipseau, se strica «masa», se dărîma schema. Moldovenii au răbdat şi pot să mai rabde, ei nu sînt minoritate naţională. Au răbdat două secole şi au experienţă. Aşa este...

Şi, totuşi, a doua zi, spre seară, li s-a acordat şi moldovenilor din Dubăsari şi Grigoriopol o jumătate de oră. A venit un grup mare la Chişinău şi a cerut audienţă. Fiind foarte grăbiţi, dnii Aimond şi Weissman le-au ascultat unele păsuri. Întîrziau la conferinţa de presă, unde trebuia să fie dată citirii Declaraţia de la «masa rotundă».. Că aceşti aborigeni sînt intimidaţi, împuşcaţi, eliberaţi pe nedrept din lucru, omoriţi peste noapte şi aruncaţi prin fîntîni (este un caz concret — cazul Mariei Isaicul, învăţătoare de limbă română din Cocieri) i-a interesat prea puţin. Aşa, din grabă foarte mare...

E neplăcut şi, poate, cu totul incorect să faci observaţii de acest gen unor oaspeţi. Nu ţine de firea noastră. Ziceam în alt reportaj că dumnealor şi-au lăsat casa, masa, familia şi au venit aici să stingă focul... Îmi cer mii de scuze, dar aceste gînduri au fost dictate de inima mea subiectivă şi poate ele nu erau, dacă nu auzeam acele recomandări de nouă construcţie statală pentru Moldova, recomandări ce aveau la bază binecunoscutele şi mult vehiculatele idei separatiste: federaţie, confederaţie, chiar şi un C.S.I. moldovenesc. Adică dictonul «împarte şi stăpîneşte!» poate fi uneori acceptat şi pe scară universală. N-are nimic că aceste pseudorepublici nu-s de nimeni recunoscute, că-s anticonstituţionale de la naştere: vedeţi dumneavoastră, ele au făcut referendum şi aceasta-i dorinţa poporului! Ştim bine cum a decurs acel referendum şi acele alegeri din Transnistria.

«Masa rotundă» în stil european e o cărare spre lumină, o şansă spre conciliere. E clar. Dar noi cunoaştem prea bine năravurile şi psihologia separatiştilor. A aduce standardele democraţiei europene şi a le «implementa» în acest haos e un lucru riscant, căci uite ce se întîmplă: chiar atunci cînd se ţineau discuţii la «masa rotundă» din Comrat, la Tighina, cineva se răfuia cu procurorul oraşului, în altă parte cineva sări ca tîlharul la drumul mare, deposedînd de arme pe cîţiva flăcăi din poliţia rutieră a Republicii Moldova. Ce să-i faci, dacă unităţile paramilitare au mitraliere, pistoale-automat, dar nu le ajung revolvere... Acestea-s aşa, nişte momente pentru meditaţie. Şi de ce să nu-şi arăte musculatura, şi de ce să nu păzească de nădejde crimele mafioţilor din republicile fantome?

Conferinţa de presă, etapa finală în activitatea delegaţiei «Helsinki», a arătat că speranţa de bine trăieşte în diversele forme şi metode de înţelegere pe care trebuie să le practicăm, una dintre ele fiind neapărat şi «masa rotundă».

Am reţinut, totuşi, concluzia unui coleg, cînd se termina conferinţa de presă: «Dacă noi înşine nu ne vom apăra nevoile, sărăcia şi neamul, nimeni nu ni le mai apără!». Aşa să fie? Cred că da.

Ion STICI.